

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom III

Postępowanie rozpoznawcze

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski, Karol Weitz

5. WYDANIE

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Komentarz

Tom III

Postępowanie rozpoznawcze

redakcja naukowa Tadeusz Ereciński

Tadeusz Ereciński, Jacek Gudowski, Karol Weitz

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

5. WYDANIE

Stan prawny na 1 czerwca 2016 r.

z uwzględnieniem ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 218 z późn. zm.), która wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2016 r., a także ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1311 z późn. zm.), która wchodzi w życie z dniem 8 września 2016 r.

Wydawca

Klaudia Szawłowska-Milczarek

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Świerk-Bożek

Łamanie

Fotoedytor

Komentarz do:

art. 367–398²¹, 425–458, 479²⁸–497 k.p.c.

© Copyright by Tadeusz Ereciński, Warszawa 2016

art. 398²²–398²³, 424¹–424¹², 459–479, 505¹–505¹⁴ k.p.c.

© Copyright by Jacek Gudowski, Warszawa 2016

art. 399–416¹, 497¹–505, 505¹⁵–505³⁸ k.p.c.

© Copyright by Karol Weitz, Warszawa 2016

ISBN: 978-83-264-8684-5

5. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów	7
---------------------	---

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)	15
--	----

CZĘŚĆ PIERWSZA Postępowanie rozpoznawcze

KSIEGA PIERWSZA. PROCES	19
-------------------------------	----

TYTUŁ VI. Postępowanie	19
DZIAŁ V. Środki odwoławcze	19
Rozdział 1. Apelacja	24
Rozdział 1 ¹ . (uchylony)	151
Rozdział 2. Zażalenie	152
DZIAŁ Va. Skarga kasacyjna	194
DZIAŁ Vb. Skarga na orzeczenie referendarza sądowego	313
DZIAŁ VI. Wznowienie postępowania	324
DZIAŁ VII. (uchylony)	457
DZIAŁ VIII. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia	457

TYTUŁ VII. Postępowania odrębne	518
DZIAŁ I. Postępowanie w sprawach małżeńskich	518
Rozdział 1. Przepisy ogólne	521
Rozdział 2. Sprawy o rozwód i o separację	536
Rozdział 3. Inne sprawy	556
DZIAŁ II. Postępowanie w sprawach ze stosunków między rodzicami a dziećmi	562
DZIAŁ III. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	574
Rozdział 1. Przepisy ogólne	578
Rozdział 2. Postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy	652

Rozdział 3. Postępowanie w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych	660
DZIAŁ IV. Postępowanie w sprawach o naruszenie posiadania	686
DZIAŁ IVa. Postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów	698
Rozdział 1. (uchylony)	698
Rozdział 2. (uchylony)	698
DZIAŁ IVb. Postępowanie w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone	733
DZIAŁ IVc. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji energetyki	755
DZIAŁ IVd. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji telekomunikacji i poczty	764
DZIAŁ IVe. Postępowanie w sprawach z zakresu regulacji transportu kolejowego	770
DZIAŁ V. Postępowanie nakazowe i upominawcze	774
Rozdział 1. Przepisy ogólne	777
Rozdział 2. Postępowanie nakazowe	777
Rozdział 3. Postępowanie upominawcze	812
DZIAŁ VI. Postępowanie uproszczone	851
DZIAŁ VII. Europejskie postępowania w sprawach transgranicznych	884
Rozdział 1. Europejskie postępowanie nakazowe	886
Rozdział 2. Europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń	913
DZIAŁ VIII. Postępowania elektroniczne	940
Rozdział 1. Elektroniczne postępowanie upominawcze	942
Skorowidz przedmiotowy	983

Wykaz skrótów

Akty prawne

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- i. sąd. – zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 2003 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS Nr 5, poz. 22 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks Handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- KN – ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 191 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- konwencja lugańska z 1988 r. – Konwencja o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzona w Lugano dnia 16 września 1988 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 10, poz. 132)
- konwencja lugańska z 2007 r. – Konwencja o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, sporządzona w Lugano dnia 30 października 2007 r. (Dz. Urz. UE L 339 z 21.12.2007, s. 3 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)

- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2016 r. poz. 23)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.p.c. z 1930 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 112, poz. 934 z późn. zm.)
- k.p.c. z 1932 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz.U. z 1950 r. Nr 43, poz. 394 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 2082 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- p.a.s.c. – ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. poz. 1741 z późn. zm.)
- pr. bank. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 128 z późn. zm.)
- pr. energ. – ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (tekst jedn.: Dz.U. z 2012 r. poz. 1059 z późn. zm.)
- pr. not. – ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 164 z późn. zm.)
- pr. restruk. – ustawa z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 978 z późn. zm.)
- pr. upadł. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 233 z późn. zm.)
- pr. telekom. – ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn.: Dz.U. z 2014 r. poz. 243 z późn. zm.)
- p.u.s.p. – ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz.U. z 2015 r. poz. 133 z późn. zm.)
- reg. sąd. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz.U. poz. 2316)
- reg. SN – uchwała Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2003 r. w sprawie regulaminu Sądu Najwyższego (M.P. Nr 57, poz. 898 z późn. zm.)

-
- rozporządzenie nr 44/2001 – rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 12 z 16.01.2001, s. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne 2004, rozdz. 19, t. 4, s. 42)
- rozporządzenie nr 1/2003 – rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. UE 2003 L 1 z 4.01.2003, s. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne 2004, rozdz. 8, t. 2, s. 205)
- rozporządzenie nr 805/2004 – rozporządzenie (WE) nr 805/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia Europejskiego Tytułu Egzekucyjnego dla roszczeń bezspornych (Dz. Urz. UE L 143 z 30.04.2004, s. 15 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne 2004, rozdz. 19, t. 7, s. 28)
- rozporządzenie nr 1896/2006 – rozporządzenie (WE) nr 1896/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. ustanawiające postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (Dz. Urz. UE L 399 z 30.12.2006, s. 1 z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 861/2007 – rozporządzenie (WE) nr 861/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lipca 2007 r. ustanawiające europejskie postępowanie w sprawie drobnych roszczeń (Dz. Urz. UE L 199 z 31.07.2007, s. 1 z późn. zm.)
- rozporządzenie nr 1215/2012 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 351 z 20.12.2012, s. 1 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47)
- TWE – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (wersja skonsolidowana: Dz. Urz. C 321 E z 29.12.2006, s. 37)
- u.e.r. FUS – ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 748 z późn. zm.)
- u.k.s.c. – ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1025 z późn. zm.)
- u.k.w.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
-

- u.o.f.f.e. – ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 291)
- u.o.k.k. – ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 184 z późn. zm.)
- u.p.k. – ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 325)
- u.p.p.e. – ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 710 z późn. zm.)
- u.r.z.s. – ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.)
- ustawa o RPD – ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 2086)
- ustawa o RPO – ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 z późn. zm.)
- ustawa o SN – ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 499 z późn. zm.)
- u.s.u.s. – ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 121 z późn. zm.)
- u.ś.r. – ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 114 z późn. zm.)
- u.t.k. – ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1297 z późn. zm.)
- ZPO – *Zivilprozessordnung* (niemiecki kodeks postępowania cywilnego)

Czasopisma i zbiory orzecznictwa

- ADR – ADR. Arbitraż i Mediacja
- AUWr – Acta Universitatis Wratislaviensis
- Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego (od 1988 r. – Biuletyn Sądu Najwyższego)
- BMS – Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
- DPP – Demokratyczny Przegląd Prawniczy
- EPS – Europejski Przegląd Sądowy
- Gł. Pr. – Głos Prawa

Gł. S.	– Głos Sądownictwa
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
GSP-PO	– Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
GSW	– Gazeta Sądowa Warszawska
IC	– Izba Cywilna. Biuletyn Sądu Najwyższego
Inf. Pr.	– Informacja Prawnicza
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
M. Pr. Pr.	– Monitor Prawa Pracy
NP	– Nowe Prawo
N. Pal.	– Nowa Palestra
NPC	– Nowy Proces Cywilny
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1994 r.)
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego (do 1962 r.)
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna (od 1995 r.)
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1963 r. do 1994 r.)
OSNC-ZD	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Zeszyt Dodatkowy
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od. 2003 r.)
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Biuletyn Prokuratury Generalnej
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	– Palestra
PES	– Problemy Egzekucji Sądowej
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PN	– Przegląd Notarialny
PPC	– Polski Proces Cywilny
PPE	– Przegląd Prawa Egzekucyjnego
PPH	– Przegląd Prawa Handlowego
PPiA	– Przegląd Prawa i Administracji
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
PPUŚ	– Prace Prawnicze Uniwersytetu Śląskiego
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Pr. Spółek	– Prawo Spółek

Prz. Legisl.	– Przegląd Legislacyjny
Prz. Sejm.	– Przegląd Sejmowy
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PUSiG	– Przegląd Ubezpieczeń Społecznych i Gospodarczych
PwD	– Prawo w Działaniu
Rej.	– Rejent
Rodz. i Pr.	– Rodzina i Prawo
RPE	– Ruch Prawniczy i Ekonomiczny
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
R. Pr.	– Radca Prawny
RZN	– Rzeszowskie Zeszyty Naukowe
SC	– Studia Cywilistyczne
SI	– Studia Iuridica
Sł. Prac.	– Służba Pracownicza
SP	– Studia Prawnicze
SPPiPS	– Studia z zakresu prawa pracy i polityki społecznej
ST	– Samorząd Terytorialny
TPP	– Transformacje Prawa Prywatnego
WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy
Zb. Orz.	– Zbiór Orzeczeń
Zb. Urz.	– Zbiór Urzędowy
ZNIBPS	– Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNSA	– Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUŁ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego
ZPAMS	– Zeszyty Problemowo-Analityczne Ministerstwa Sprawiedliwości
ZPUKSW	– Zeszyty Prawnicze Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Inne

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS/TSUE	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości/Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy
Prezes UKE	– Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej
Prezes UOKiK	– Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Prezes URE	– Prezes Urzędu Regulacji Energetyki
Prezes UTK	– Prezes Urzędu Transportu Kolejowego
SA	– sąd apelacyjny

SN	- Sąd Najwyższy
SW	- sąd wojewódzki
TK	- Trybunał Konstytucyjny

Uwaga: Artykuły bez bliższego oznaczenia są artykułami kodeksu postępowania cywilnego.

USTAWA

z dnia 17 listopada 1964 r.

Kodeks postępowania cywilnego

(tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101; zm.: Dz. U. z 2014 r. poz. 293, poz. 379, poz. 435, poz. 567, poz. 616, poz. 945, poz. 1091, poz. 1161, poz. 1296, poz. 1585, poz. 1626, poz. 1741, poz. 1924; z 2015 r. poz. 2, poz. 4, poz. 218, poz. 539, poz. 978, poz. 1062, poz. 1137, poz. 1199, poz. 1311, poz. 1418, poz. 1419, poz. 1505, poz. 1527, poz. 1567, poz. 1587, poz. 1595, poz. 1634, poz. 1635, poz. 1854; z 2016 r. poz. 195, poz. 437)

CZĘŚĆ PIERWSZA
POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

KSIĘGA PIERWSZA PROCES

TYTUŁ VI

Postępowanie

DZIAŁ V

Środki odwoławcze

Literatura do działu V i Va

I. Adrych-Brzezińska, *Naruszenie art. 6 k.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. jako podstawa apelacji i skargi kasacyjnej*, Pal. 2014 nr 10; **A. Akerberg**, *Środki odwoławcze*, Warszawa 1933; **M. Allerhand**, *Kodeks postępowania cywilnego*, Lwów 1930; **L. Bagińska**, *Skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym. Komentarz oraz wzory pism procesowych*, Warszawa 2012; **W. Bendetson**, *O kasacji według Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1933; **J. Biedroń**, *Gravamen – przesłanka dopuszczalności czy zasadności zaskarżenia w postępowaniu cywilnym? (w:) XX-lecie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu*, Wrocław 2011; **B. Bładowski**, *Nowy system odwoławczy w postępowaniu cywilnym*, Zielona Góra 1996; **Ł. Błaszczak**, *Dopuszczalność skargi kasacyjnej w procesie cywilnym ze względu na wymagania formalne i konstrukcyjne*, cz. I, R. Pr. 2008, nr 3; **Ł. Błaszczak**, *Dopuszczalność skargi kasacyjnej w procesie cywilnym ze względu na wymagania formalne i konstrukcyjne*, cz. II, R. Pr. 2008, nr 4–5; **W. Broniewicz**, *Apelacja, kasacja i skarga kasacyjna w postępowaniu cywilnym (problematyka terminologiczna)*, PiP 1999, z. 3; **W. Broniewicz**, *Dopuszczalność środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym ze względu na przedmiot zaskarżenia*, PiP 1997, z. 5; **W. Broniewicz**, *Prokurator w cywilnym postępowaniu kasacyjnym*, Prok. i Pr. 1997, nr 9; **W. Broniewicz**, *Uchylenie przez Sąd Najwyższy w trybie kasacji wyroku sądu pierwszej instancji w procesie cywilnym*, PS 2002, nr 4; **S. Cieślak**, *W kwestii możliwości przyjęcia odmiennych skutków procesowych niezachowania przez skarżącego wymagań prawnych apelacji, kasacji i zażalenia*, M. Praw. 2002, nr 11; **S. Cieślak**, *Zasada formalizmu przy wnoszeniu środków odwoławczych w postępowaniu cywilnym*, PS 2001, nr 4; **W. Czajkowska**, *Kasacja w sprawach cywilnych w praktyce Sądu Najwyższego*, Pr. Spółek 1997, nr 12; **E. Czaplicka**, *Dopuszczalność kasacji ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia*, M. Praw. 1999, nr 10, s. 12; **D. Daniluk**, *Nowe fakty i dowody w po-*

stępowaniu apelacyjnym a zasada prawdy w procesie cywilnym (w:) R. Sztuchmiller, M. Różański (red.), *Dowodzenie w procesach cywilnych, gospodarczych i administracyjnych*, Olsztyn 2014; **U. Daniuk**, **M. Gersdorf**, *Kasacja w orzecznictwie Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Sądu Najwyższego*, cz. I, PiZS 1997, nr 9; U. Daniuk, M. Gersdorf, *Kasacja w orzecznictwie Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Sądu Najwyższego*, cz. II, PiZS 1997, nr 10; **S. Dmowski**, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, M. Praw. 1996, nr 4; **H. Dolecki**, *Ciężar dowodu w polskim procesie cywilnym*, Warszawa 1998; **T. Domińczyk**, *Formalne ograniczenia wnoszenia środków odwoławczych do Sądu Najwyższego w kontekście art. 398⁶ oraz art. 424⁸ k.p.c.*, *Studia i Analizy Sądu Najwyższego* 2008, nr 2; **R. Dul**, *Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia a skarga kasacyjna w procesie cywilnym*, Warszawa 2015; **T. Ereciński**, *Apelacja i kasacja w procesie cywilnym*, Warszawa 1996; T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009; T. Ereciński, *Dopuszczalność kasacji w sprawach cywilnych (kilka uwag de lege late i de lege ferenda)* (w:) A. Marciniak (red.), *Księga pamiątkowa ku czci profesora Witolda Broniewicza*, Łódź 1998; T. Ereciński, *Kilka refleksji o przymusie adwokacko-radcowskim* (w:) J. Żuławski (red.), *XX lat samorządu radców prawnych 1982–2002. Księga jubileuszowa*, Warszawa 2002; T. Ereciński, *Kilka uwag o modelu kasacji w sprawach cywilnych*, SI 1994, t. XXI; T. Ereciński, *Ograniczenia w dostępności do kasacji w sprawach cywilnych* (w:) Z. Banaszczyk (red.), *Prace z prawa prywatnego. Księga pamiątkowa ku czci sędziego J. Pietrzykowskiego*, Warszawa 2000; T. Ereciński, *Prawo obce w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1981; T. Ereciński, *Selekcja kasacji w sprawach cywilnych z perspektywy prawnoporównawczej* (w:) *Ars et usus. Księga pamiątkowa ku czci sędziego Stanisława Rudnickiego*, Warszawa 2005; T. Ereciński, *Wprowadzenie* (w:) *Kodeks cywilny. Kodeks postępowania cywilnego. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Prawo prywatne międzynarodowe*, Warszawa 2005; T. Ereciński, *W sprawie orzekania przez Sąd Najwyższy o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego (art. 398¹⁶ i 398¹⁹ k.p.c.)* (w:) B. Cudowski, J. Iwulski (red.), *Z aktualnych zagadnień prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Księga Jubileuszowa Profesora Waleriana Sanetry*, Białystok 2013; T. Ereciński, *Zasada iura novit curia w międzynarodowym postępowaniu cywilnym*, SI 1976, t. V; **J. Futro**, *Związanie sądu drugiej instancji wnioskami apelacyjnymi*, Pal. 2008, nr 5–6; **K. Gajda-Roszczyńska**, *Zbieg (kolizja) zażalenia na postanowienie sądu II instancji w przedmiocie zwrotu kosztów procesu do innego składu tego sądu wniesionego przez jedną stronę ze skargą kasacyjną drugiej strony*, PPC 2013, nr 1; **E. Gapska**, *Dopuszczalność przywrócenia terminu do uzupełnienia braków środka odwoławczego (w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego)*, PiP 2012, z. 4; E. Gapska, *Przedśąd w postępowaniu kasacyjnym w sprawach cywilnych*, PS 2006, nr 2, s. 16; E. Gapska, *Wady orzeczeń sądowych*, Warszawa 2009; **L. Garlicki**, *Polska kasacja cywilna w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka* (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **A. Góra-Błaszczkowska**, *System środków zaskarżenia*, *Opolskie Studia Administracyjno-Prawne* 2009, nr 6; A. Góra-Błaszczkowska, *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367–424¹² k.p.c.*, Warszawa 2014; **P. Grzegorzczak**, *Czy sąd II instancji może pominąć nowe fakty lub nowe dowody niezgłoszone w apelacji, lecz dopiero na rozprawie apelacyjnej?*, PPC 2014, nr 1; P. Grzegorzczak, *O zakresie zastosowania art. 369 § 3 k.p.c.*, M. Praw. 2014, nr 19; **S. Grzybowski**, *Struktura i treść przepisów prawa cywilnego, odsyłających do zasad współżycia społecznego*, SC 1965, t. VI; **J. Gudowski**, *Kasacja w postępowaniu cywilnym po zmianach dokonanych ustawami z 12 i 24 maja 2000 r.*, PS 2001, nr 2; J. Gudowski, *Kasacja w świetle projektu Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego (z uwzględnieniem aspektów historycznych i prawnoporównawczych)*, Prz. Legisl. 1999, nr 4; J. Gudowski, *Pogląd na apelację* (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; J. Gudowski, *Pogląd na kasację* (w:) P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Wałasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2012; J. Gudowski (red.), *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. III. *Środki zaskarżenia*, cz. 1 i 2, Warszawa 2013; **F. Halpern**, *Mylna wykładnia oświadczeń woli*

jako podstawa kasacji, PPC 1934, nr 5; F. Halpern, *Podstawy kasacji cywilnej*, Gł. Pr. 1933, nr 4–6, s. 163; **S. Hanausek**, *Orzeczenie sądu rewizyjnego w procesie cywilnym*, SC 1971, t. XVII; S. Hanausek, *Problematyka ciężaru dowodu w sądowym postępowaniu cywilnym* (w:) M. Jędrzejewska, T. Ereciński (red.), *Studia z prawa postępowania cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Z. Resicha*, Warszawa 1985; **A.G. Harla**, *Terminy do wniesienia kasacji cywilnej. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, PS 2001, nr 7–8; **J. Iwulski**, *Kasacja po nowelizacji*, PiZS 2000, nr 12; J. Iwulski, *Kasacja w sprawach z zakresu prawa pracy i zabezpieczeń społecznych – pierwsze doświadczenia*, M. Praw. 1997, nr 10; **A. Jakubecki**, *Kilka uwag o instancyjności postępowania cywilnego na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego* (w:) T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a Kodeks postępowania cywilnego. Materiały konferencyjne (Serock, 24–26.09.2009 r.)*, Warszawa 2010; **J. Jankowski**, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego, cz. I. Postępowanie rozpoznawcze*, M. Praw. 2004, nr 19; J. Jankowski, *Nowelizacje Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzone w 2005 r.*, Warszawa 2005; **M. Jaślikowski**, *Odpowiedź na skargę kasacyjną w polskim procesie cywilnym*, PS 2009, nr 4; M. Jaślikowski, *Wyłączenia podmiotowe spod przymusu adwokacko-radcowskiego w postępowaniu cywilnym* (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **S. Jaworski**, *Apelacja cywilna. Komentarz oraz wzory pism procesowych*, Warszawa 2014; S. Jaworski, *Przedsąd w praktyce. Uwagi o prawie do uzasadnienia odmowy rozpoznania kasacji*, M. Praw. 2002, nr 23; **A. Kijowski**, *Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o przywrócenie do pracy*, PS 1997, nr 4; **A. Kincbok**, *Dopuszczalność skargi kasacyjnej ze względu na przedmiot zaskarżenia*, ZPUKSW 2007, nr 7.1; **K. Knoppek**, *Przedsąd jako etap przygotowania kasacyjnego w sprawach cywilnych*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania i Prawa 2004, nr 1; K. Knoppek, *Uchybienia dowodowe sądu jako podstawa skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargi kasacyjnej*, PPC 2014, nr 1; K. Knoppek, *Zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów jako podstawa skargi kasacyjnej*, Pal. 2007, nr 7–8; **K. Kołakowski**, *Dowodzenie w procesie cywilnym*, Warszawa 2000; K. Kołakowski, *Refleksje wokół kasacji w procesie cywilnym*, PS 1997, nr 7–8; K. Kołakowski, *Środki odwoławcze po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2000 r.*, Warszawa 2000; **W. Korczemny**, *Niewyświetlenie okoliczności sprawy*, PPC 1937, nr 13–14; **K. Korzan**, *Nowy system odwoławczy (apelacja, kasacja) oraz problematyka związana z obaleniem prawomocnych orzeczeń*, Rej. 1997, nr 7–8; **Ł. Kozakiewicz**, *Zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów w postępowaniu apelacyjnym*, Radca Prawny. Zeszyty Naukowe 2015, nr 4; **K. Koźuch**, *Zmiana charakteru prawnego skargi kasacyjnej a postępowanie apelacyjne*, Studia Iuridica Lublinska 2010, nr 13; **J. Krajewski**, *Naruszenie prawa materialnego jako podstawa rewizji według Kodeksu postępowania cywilnego*, NP 1958, nr 10; **S. Kruszelnicki**, *Kodeks postępowania cywilnego z komentarzem, cz. I*, Warszawa–Poznań 1938; **Z. Krzemiński**, *Wnoszenie kasacji cywilnej*, Warszawa 1996; **W. Kuberska**, *Zwrot wpisu od kasacji przy odmowie przyjęcia kasacji do rozpoznania (uwagi de lege lata i de lege ferenda)*, PS 2007, nr 3; **I. Kunicki**, *Rodzaje związania sądu wydanym orzeczeniem w procesie cywilnym* (w:) *Czterdziestolecie kodeksu postępowania cywilnego. Zjazd Katedr Postępowania Cywilnego w Zakopanem (7–9.10.2005)*, Kraków 2006; **J.J. Litauer**, *Komentarz do procedury cywilnej*, Warszawa 1933; **M. Łochowski**, *Odpowiedzialność odszkodowawcza pełnomocnika za wadliwe sporządzenie skargi kasacyjnej*, Prawo i Podatki 2006, nr 2; M. Łochowski, *Uchybienia w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji stanowiące przyczyny nieważności jako podstawy uwzględnienia kasacji*, PS 1999, nr 10; M. Łochowski, *Wiążąca wykładnia prawa, ocena prawna, wskazania co do dalszego postępowania (uwagi na tle art. 386 § 6 i art. 393¹⁷ k.p.c.)*, PS 1997, nr 10; **W. Majer**, *Rzecz o instancjach sądowych i sądzie kasacyjnym*, Rocznik Towarzystwa Naukowego z Uniwersytetem Jagiellońskim Złączonego, Kraków 1849; **M. Manowska**, *Apelacja w postępowaniu cywilnym. Komentarz, orzecznictwo*, Warszawa 2016; M. Manowska, *Przedmiot zaskarżenia kasacją – wybrane zagadnienia*, Pr. Spółek 1998, nr 7–8; M. Manowska, *Skarga o wznowienie postępowania a skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia*, PS 2006, nr 1; M. Manowska, *Zmiany w Kodeksie postępowania cywilnego wprowadzone w 2004 r.*, PS 2005, nr 5; **A. Marciniak**, *Cofnięcie apelacji*

w procesie cywilnym (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **K. Markiewicz**, *Jaki jest termin zażalenia na postanowienie zawarte w wyroku?*, PPC 2014, nr 1; **A. Miączyński**, *Zagadnienie „istotności” przepisów postępowania w polskim procesie cywilnym*, SC 1964, t. V; **M. Michalska**, *Cofnięcie skargi kasacyjnej w postępowaniu cywilnym*, PS 2003, nr 3; **M. Michalska**, *Legitymacja do wniesienia kasacji w postępowaniu cywilnym*, Pal. 2003, nr 5–6; **M. Michalska**, *Prawo do zaskarżenia orzeczenia w postępowaniu cywilnym (uwagi na tle art. 78 i 176 ust. 1 Konstytucji RP)* (w:) P. Pogonowski, P. Cioch, E. Gapska, J. Nowińska (red.), *Współczesne przemiany postępowania cywilnego*, Warszawa 2010; **M. Michalska**, *Rozstrzygnięcia sądu kasacyjnego w procesie cywilnym*, Kraków 2004; **M. Michalska**, *Warunki wniesienia kasacji*, M. Praw. 2001, nr 21; **M. Michalska**, *Zakres rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy w postępowaniu cywilnym*, PiP 2003, z. 10; **M. Michalska-Marciniak**, *Definicja pojęcia „instancja”* (w:) T. Ereciński, K. Weitz (red.), *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego a kodeks postępowania cywilnego. Materiały Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr o Zakładów Postępowania Cywilnego, Serock k. Warszawy, 24–26 września 2009 r.*, Warszawa 2010; **M. Michalska-Marciniak**, *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Sopot 2015; **M. Michalska-Marciniak**, *Zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego a prawo do sądu w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (zagadnienia wybrane)* (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **M. Michalska-Marciniak**, *Zasada instancyjności w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012; **W. Miszewski**, *Proces cywilny w zarysie*, cz. I, Warszawa–Łódź 1946; **J. Mucha**, *Nowe regulacje w Kodeksie postępowania cywilnego*, R. Pr. 2005, nr 2; **A. Oklejak**, *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 1994; **K. Osajda**, *Pełnomocnicy uprawnieni do wnoszenia kasacji i występowania przed najwyższymi organami sądowymi*, Pal. 2004, nr 11–12; **K. Osajda**, *Przesłanki odmowy podjęcia uchwały przez Sąd Najwyższy w postępowaniu cywilnym* (w:) J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **P. Osowy**, *Systemy nadzwyczajnych środków zaskarżania w prawie procesowym cywilnym w Europie – zagadnienia wybrane*, Rej. 2004, nr 5; **L. Peiper**, *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego*, t. II, Kraków 1934; **K. Piasecki**, *Wyrok pierwszej instancji w procesie cywilnym*, Warszawa 1981; **K. Piasecki**, *Zasady doświadczenia w procesie cywilnym*, NP 1973, nr 2; **P. Piątak**, *Przywrócenie terminu do wniesienia skargi kasacyjnej na skutek wniosku pełnomocnika z urzędu*, Pal. 2008, nr 11–12; **M. Pilich**, *Zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398⁸ k.p.c.)*, PS 2008, nr 2; **P. Pogonowski**, *Zakaz reformatio-nis in peius w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2004; **P. Ryłski**, *Czy skarga kasacyjna oparta wyłącznie na podstawach sprzecznych z wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy (art. 398²⁰ k.p.c.) podlega odrzuceniu*, PPC 2014, nr 2; **P. Ryłski**, *Nierozpoznanie istoty sprawy jako podstawa uchylecia orzeczenia w postępowaniu cywilnym* (w:) A. Siemiaszko (red.), *Stosowanie prawa. Księga jubileuszowa z okazji XX-lecia Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości*, Warszawa 2011; **W. Sanetra**, *O roli Sądu Najwyższego w zapewnianiu zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądowego*, PS 2006, nr 9; **W. Sanetra**, *Podstawy kasacyjne w sprawach z zakresu prawa pracy*, PiZS 2000, nr 2; **W. Sanetra**, *Sąd Najwyższy w systemie wymiaru sprawiedliwości*, PS 1999, nr 7–8; **W. Sanetra**, *Sądy powszechne i Sąd Najwyższy jako władza sądownicza*, PS 2008, nr 6; **W. Sanetra**, *Swoboda decyzji sędziowskiej z perspektywy Sądu Najwyższego*, PS 2008, nr 11; **M. Sekuła**, *Zagadnienie prawne jako okoliczność uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania*, Ius Novum 2008, nr 2; **M. Sekuła-Lelono**, *Podstawy zażalenia kasatoryjnego i zakres kognicji Sądu Najwyższego w kasatoryjnym postępowaniu zażaleniowym*, Ius Novum 2015, nr 3; **W. Siedlecki**, *Nieważność procesu cywilnego*, Warszawa 1966; **W. Siedlecki**, *Prawo procesowe cywilne a prawo cywilne materialne*, Krakowskie Studia Prawnicze 1969, t. II; **W. Siedlecki** (red.), *System prawa procesowego cywilnego*, t. III. *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, Ossolineum 1986; **W. Siedlecki**, *Zasady wyrokowania w procesie cywilnym*, Warszawa 1957; **M. Sobczyk**, *Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie*, R. Pr. 2006, nr 6; **P. Sokal**, *Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw a nieważność postępowania*,

M. Praw. 2013, nr 10; **B. Sołtys, M. Podleś**, *Granice formalizmu procedury cywilnej – wybrane aspekty dotyczące skargi kasacyjnej*, R. Pr. 2008, nr 6; **T. Spyra**, *Błędna wykładnia i niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego (w świetle teorii prawa)*, PiP 2013, z. 4; **M. Stefko**, *Odpowiedź na pytania prawne*, NPC 1933, nr 9; **A. Struzik**, *Da mihi factum dabo tibi ius (w:)* J. Gudowski, K. Weitz (red.), *Aurea praxis, aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego*, t. 1, Warszawa 2011; **M. Szczepański**, *Zaskarżanie orzeczeń sądowych – kasacja*, M. Praw. 1999, nr 3; **B. Szmulik**, *Pozycja ustrojowa Sądu Najwyższego w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2008; **Z. Świeboda**, *Zażalenie i kasacja w postępowaniu upadłościowym oraz w postępowaniu układowym*, PS 1998, nr 2; **J. Świeczkowski**, *Kilka uwag na temat przestrzegania konstytucyjnej gwarancji prawa do sądu i dwuinstancyjnego postępowania sądowego w postępowaniu cywilnym*, PPE 2007, nr 1–2; **A. Torbus**, *W sprawie braku obowiązku uzasadniania postanowienia Sądu Najwyższego o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej w kontekście prawa do sądu*, PS 2007, nr 1; **M. Walasik**, *Dopuszczalność wstrzymania skuteczności orzeczenia*, PPC 2011, nr 4; M. Walasik, *Stwierdzenie prawomocności orzeczenia w razie odrzucenia środka zaskarżenia*, PPC 2011, nr 3; **M. Waligórski**, *Niewłaściwy rozkład ciężaru dowodu jako podstawa kasacji*, PPC 1938, nr 5–6; M. Waligórski, *Odpowiedź na pytanie prawne*, PiP 1948, z. 2; M. Waligórski, *Podstawy kasacyjne procesu cywilnego w świetle różnicy pomiędzy faktem i prawem*, Lwów 1936; M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947; M. Waligórski, *Środki odwoławcze Kodeksu postępowania cywilnego w świetle materiałów Komisji Kodyfikacyjnej*, NPC 1933, nr 11; **R. Więckowski**, *Cofnięcie apelacji i kasacji*, PS 2002, nr 7–8; **J. Wiszniewska, A. Zieliński**, *Wyroki sądu II instancji w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z przeglądem orzecznictwa*, Warszawa 2013; **T. Wiśniewski**, *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996; T. Wiśniewski, *Czy potrzebne są zmiany w systemie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym?*, PPC 2011, nr 2; T. Wiśniewski (w:) H. Dolecki, T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II. Artykuły 367–505³⁷, Warszawa 2013; T. Wiśniewski, *O swoistości postępowania kasacyjnego w sprawach cywilnych (zagadnienia wybrane) (w:)* P. Grzegorzczak, K. Knoppek, M. Walasik (red.), *Proces cywilny. Nauka – kodyfikacja – praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, Warszawa 2012; T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009; **M. Wójcik** (w:) A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz*, Kraków 2005; **N. Wójcik**, *Apelacja cywilna – zarys historyczny i analiza prawnoporównawcza z rewizją*, Przegląd Prawniczy Uniwersytetu Warszawskiego 2009, nr 3–4; **K. Wróblewska**, *Zmiany w procedurze cywilnej – kasacja*, PS 1996, nr 10; **J. Wróblewski**, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1972; **T. Zembrzusi**, *Ewolucja charakteru skargi kasacyjnej w polskim postępowaniu cywilnym (w:)* H. Dolecki, K. Flaga-Gieruszyńska (red.), *Ewolucja polskiego postępowania cywilnego wobec przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Materiały konferencji Ogólnopolskiego Zjazdu Katedr Postępowania Cywilnego, Szczecin–Niechorze, 28–30.09.2007*, Warszawa 2009; T. Zembrzusi, *Rola Prokuratora Generalnego w cywilnym postępowaniu kasacyjnym*, Prok. i Pr. 2006, nr 2; T. Zembrzusi, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009; T. Zembrzusi, *Skarga kasacyjna. Dostępność w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2011; T. Zembrzusi, *Zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. jako podstawa kasacyjna po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, M. Praw. 2005, nr 23; T. Zembrzusi, *Zwolnienie strony od kosztów sądowych oraz pełnomocnictwo procesowe w postępowaniu kasacyjnym*, Pal. 2009, nr 3–4; **A. Zieliński**, *Głosa do wyroku SN z 21 listopada 1997 r.*, I KKN 825/97, Pal. 1998, nr 9–10; A. Zieliński, *Kasacja jako środek odwoławczy w znowelizowanym Kodeksie postępowania cywilnego*, Pal. 1996, nr 5–6; A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2000; A. Zieliński, *Sporządzenie kasacji cywilnej po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego*, M. Praw. 2001, nr 1; A. Zieliński, *Sporządzanie środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009; A. Zieliński, *Wyrok wstępny a kasacja*, Pal. 1997, nr 7–8; A. Zieliński, *Zażalenie w postępowaniu cywilnym. Komentarz praktyczny z przeglądem orzecznictwa. Wzory orzeczeń sądu II instancji*, Warszawa 2014; A. Zieliński, *Zmiany w systemie zwyczajnych środków odwoławczych w Kodeksie postępowania cywilnego*, M. Praw. 2000, nr 8.

Rozdział 1 Apelacja

Art. 367. [Dopuszczalność apelacji]

§ 1. Od wyroku sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

§ 2. Apelację od wyroku sądu rejonowego rozpoznaje sąd okręgowy, a od wyroku sądu okręgowego jako pierwszej instancji – sąd apelacyjny.

§ 3. Rozpoznanie sprawy następuje w składzie trzech sędziów zawodowych. Postanowienia dotyczące postępowania dowodowego na posiedzeniu niejawnym wydaje sąd w składzie jednego sędziego.

§ 4. Postanowienie o przyznaniu i cofnięciu zwolnienia od kosztów sądowych, o odmowie zwolnienia, o odrzuceniu wniosku o zwolnienie oraz o nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia kosztów i skazaniu na grzywnę, jak również postanowienie o ustanowieniu, cofnięciu ustanowienia, o odrzuceniu wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego oraz o skazaniu na grzywnę i nałożeniu na stronę obowiązku uiszczenia ich wynagrodzenia sąd może wydać na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego.

Spis treści

Uwagi ogólne	24
Dopuszczalność apelacji	27
Rodzaje orzeczeń	28
Istnienie wyroku	29
Pokrzywdzenie	29
Legitymacja do wniesienia apelacji	31
Orzecznictwo	33
Skład sądu	35

Uwagi ogólne

1. Apelacja jest podstawowym środkiem odwoławczym, służącym do zaskarżenia merytorycznych orzeczeń sądów I instancji. Jej funkcją nie jest powtórzenie całego postępowania sądu I instancji, ale ponowienie i uzupełnienie tego postępowania w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do wszechstronnego sprawdzenia zasadności oraz legalności zaskarżonego orzeczenia w granicach zaskarżenia dokonanego przez uprawniony podmiot.

W ujęciu ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej – Prawo upadłościowe i Prawo

o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189 z późn. zm.) apelacja jest środkiem odwoławczym dewolutywnym o charakterze renowacyjnym, wzorowanym na konstrukcji skargi apelacyjnej kodeksu postępowania cywilnego z 1932 r. Uwzględnia jednak również pewne sprawdzone rozwiązania przepisów o rewizji uchylonych w 1996 r. Apelacja jednak nie ma klasycznej postaci, ponieważ sąd II instancji w pewnych wypadkach może również uchylić zaskarżone orzeczenie, tj. wydać wyrok kasatoryjny (por. w szczególności art. 386 § 4).

Celem apelacji jest ponowne rozpoznanie sprawy w tych samych granicach, w jakich był upoważniony ją rozpatrzyć sąd I instancji. Ponowne merytoryczne rozpoznanie sprawy ma naprawić błędy stron oraz błędy popełnione przez sąd I instancji, i w tym znaczeniu jest jak gdyby przedłużeniem procesu przeprowadzonego przed I instancją. W postępowaniu apelacyjnym może być jednak zbadany ponownie całokształt sprawy, a nie tylko to, co zostało ustalone w ramach postępowania przed I instancją. Sąd apelacyjny na równi z sądem I instancji uprawniony jest do rozstrzygania o faktach i o stosowaniu norm prawnych, w pewnym zakresie kontrolując jednocześnie prawidłowość postępowania przeprowadzonego w sądzie niższej instancji.

Ustawa z dnia 1 marca 1996 r. przywróciła w zasadzie system apelacji pełnej (*cum beneficio novorum*), stara się jednak przeciwdziałać niebezpieczeństwu nieprzytoczenia przez strony w sądzie I instancji całego materiału procesowego. Założenie to realizowane jest przez upoważnienie sądu II instancji do pominięcia nowych faktów i dowodów, jeżeli strona mogła je przytoczyć w postępowaniu przed sądem I instancji (chyba że potrzeba powołania się na nie wynika później – por. uwagi do art. 381). Ustawa z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48, poz. 554 z późn. zm.) dodała ponadto obowiązek powołania nowych faktów i dowodów już w samej apelacji (por. uwagi do art. 368).

Istotę apelacji pełnej scharakteryzował dobitnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów – zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55; apelacja pełna *cum beneficio novorum* polega na tym, że sąd II instancji rozpatruje sprawę ponownie, czyli w sposób w zasadzie nieograniczony jeszcze raz bada sprawę rozstrzygniętą przez sąd I instancji. Tym samym postępowanie apelacyjne – choć odwoławcze – ma charakter rozpoznawczy (merytoryczny), a z punktu widzenia metodologicznego stanowi dalszy ciąg postępowania przeprowadzonego w I instancji. Przez spełnianie nieograniczonych funkcji rozpoznawczych spełnia się kontrolny cel postępowania

apelacyjnego; rozpoznanie apelacji ma (powinno) doprowadzić do naprawienia wszystkich błędów sądu I instancji, ewentualnie także błędów stron. Rozpoznawczy charakter apelacji pełnej znajduje umocowanie przede wszystkim w art. 378 § 1, wyraźnie stwierdzającym, że sąd II instancji „rozpoznaje sprawę”, a nie sam środek odwoławczy.

Problematyka apelacji w sposób szczególny została unormowana w postępowaniu uproszczonym (por. art. 505¹ i n.). W tym postępowaniu można ją oprzeć tylko na wymienionych w ustawie zarzutach, co sprawia, że apelacja taka ma charakter niepełny i przeważają w niej elementy dawnej rewizji. Por. J. Jaśkiewicz, *Apelacja w postępowaniu uproszczonym*, PS 2003, nr 10.

2. Wprowadzenie apelacji jako środka odwoławczego skierowanego do sądu II instancji odpowiadało zmianie struktury sądów powszechnych dokonanej w 1990 r., a polegającej na „wyprzedzającym” utworzeniu sądów apelacyjnych. Przez wyeliminowanie ewentualnych błędów rozstrzygnięć sądów niższych orzeczenia sądów II instancji pozwalają jednocześnie ograniczyć zakres kontroli kasacyjnej dokonywanej przez Sąd Najwyższy do niewielu już rodzajów błędów prawnych i bez konieczności kontroli ustaleń faktycznych.

Z ogólnych zasad zaskarżania orzeczeń wynika, że *de lege lata* nieskuteczne jest zrzeczenie się apelacji przez stronę zarówno wówczas, gdy złożyłaby ona takie oświadczenie przed sądem I instancji po wydaniu przezeń wyroku, jak i wtedy, gdy strony (uczestnicy postępowania) zawarłyby odpowiednie porozumienie. W rezultacie dla strony, która zrzekłaby się apelacji, nie wynikają żadne ujemne skutki procesowe.

Wyjątek od tej zasady przewidziano w postępowaniu uproszczonym (por. art. 505⁸ § 3).

Por. m.in. A. Akerberg, *Środki odwoławcze. Komentarz do art. 393–441 k.p.c.*, Warszawa 1933; W. Miszewski, *Proces cywilny w zarysie*, cz. I, Warszawa–Łódź 1946, s. 213 i n.; M. Waligórski, *Polskie prawo procesowe cywilne. Funkcja i struktura procesu*, Warszawa 1947, s. 661 i n.; W. Siedlecki, *Podstawy rewizji cywilnej*, Warszawa 1959; W. Siedlecki (red.), *System prawa procesowego cywilnego*, t. III. *Zaskarżanie orzeczeń sądowych*, Ossolineum 1986; *idem*, *Uchybienia procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1971; *idem*, *Nowy środek odwoławczy: apelacja*, PS 1993, nr 6; A. Oklejak, *Apelacja w procesie cywilnym*, Kraków 1994; B. Bładowski, *Nowy system odwoławczy w postępowaniu cywilnym*, Zielona Góra 1996; T. Ereciński, *Apelacja i kasacja w procesie cywilnym*, Warszawa 1996; *idem*, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009; T. Wiśniewski, *Apelacja i kasacja. Nowe środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1996; S. Dmowski, *Środki odwoławcze w postępowaniu cywilnym*, M. Praw. 1996, nr 4; A. Zieliński, *Apelacja*

Tadeusz Ereciński, redaktor naukowy – profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego; Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracami Izby Cywilnej; wybitny cywilista o ogromnym dorobku piśmienniczym z zakresu postępowania cywilnego, prawa o ustroju sądów powszechnych, międzynarodowego postępowania cywilnego oraz międzynarodowego arbitrażu handlowego; wieloletni członek i do grudnia 2015 r. Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Jacek Gudowski – sędzia Sądu Najwyższego; autor wielu cenionych publikacji z zakresu prawa i postępowania cywilnego oraz prawa o ustroju sądów powszechnych; do grudnia 2015 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Karol Weitz – profesor prawa Uniwersytetu Warszawskiego; sędzia Sądu Najwyższego; redaktor naczelny „Polskiego Procesu Cywilnego”; autor wielu publikacji z zakresu postępowania cywilnego, międzynarodowego i europejskiego prawa procesowego cywilnego oraz międzynarodowego arbitrażu handlowego; w latach 2010–2014 członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów; do grudnia 2015 r. członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego.

Oddajemy do rąk Czytelników kolejne wydanie dużego komentarza do kodeksu postępowania cywilnego. Autorstwo najwybitniejszych autorytetów polskiego prawa procesowego cywilnego oraz długoletnia obecność dzieła na rynku wydawniczym gwarantują najwyższy poziom merytoryczny i edytorski publikacji.

W piątym wydaniu komentarz został podzielony na sześć tomów:

- tomy I–III obejmują komentarz do części pierwszej kodeksu – postępowania rozpoznawczego,
- w tomie IV omówiono postępowanie rozpoznawcze (nieprocesowe) części pierwszej i postępowanie zabezpieczające (część druga),
- w tomie V – postępowanie egzekucyjne (część trzecia),
- a w tomie VI – przepisy z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego (część czwarta) oraz dotyczące sądu polubownego (arbitrażowego) (część piąta).

W tomie III omówiono zwyczajne i nadzwyczajne środki zaskarżenia orzeczeń oraz postępowania odrębne. Uwzględniono zmiany wprowadzone w latach 2013–2016, w tym również wchodzące w życie 8 września 2016 r., a w szczególności zmiany przepisów postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące wojewódzkich zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności oraz pełnomocnictwa procesowego, a także elektronicznego postępowania upominawczego. Na nowo, bardzo szeroko opracowano komentarz do postępowania upominawczego.

Publikację wzbogacono nowymi pozycjami piśmiennictwa i orzecznictwa sądowego.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-264-8684-5

